

บทที่ 3

สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การทํารัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534

ในการศึกษาเรื่องความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองศึกษาเฉพาะกรณี เหตุการณ์ทางการเมืองใน เดือนพฤษภาคม 2535 ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ ดังนี้คือ

ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม 2535 นั้นเป็นผลมาจาก ความพยายามในการสถาปนาระบบเผด็จการระหว่างนายทหารผู้มีอำนาจ กับพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวมีส่วนเสริมสร้างการตื่นตัวทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งงานบทนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอหา การนำเสนอ ดังนี้คือ

1. สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่นำไปสู่การทํารัฐประหารเมื่อ 23 กุมภาพันธ์

2534

- การเมืองการปกครองในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
- จุดอ่อนการบริหารงานของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
- การทำทนายอํานาจระหว่างนักการเมืองและทหาร

2. สถานการณ์ภายหลังการยึดอํานาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

- เหตุผลการยึดอํานาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
- การจัดตั้งรัฐบาลโดยการเชิญนาย อานันท์ ปันยารชุนเป็นนายกรัฐมนตรี

3. ความพยายามในการสถาปนาระบบเผด็จการโดยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ

- การจัดตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
- การร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช 2534

1. สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่นำไปสู่การทารุณประหาร เมื่อ 23
กุมภาพันธ์ 2534

การเมืองไทยในยุค พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทย นายกรัฐมนตรีคนที่ 17 ของประเทศไทยนั้น ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน พ.ศ. 2531 พรรคชาติไทยได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งเข้ามาด้วยจำนวน 87 ที่นั่ง¹ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในฐานะหัวหน้าพรรคชาติไทยได้รับการแต่งตั้งให้เข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2531² การบริหารงานของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณในช่วง 1ปีแรกได้ประสบผลสำเร็จในการสร้างความสนับสนุนจากกลุ่มพลังในสังคม เช่น การเพิ่มเงินเดือนข้าราชการ และการเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำให้กับผู้ใช้แรงงาน การออกกฎหมายสำคัญ เช่น พระราชบัญญัติประกันสังคม การแก้ไขประกาศคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่ 42 และความสำเร็จที่เห็นชัดเจน คือ การสร้างเสริมให้มีการลงทุน ท้าให้เกิดโครงการพัฒนาทางอุตสาหกรรมมากมาย มีการค้าขายกับต่างประเทศการส่งออก ซึ่งช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งมั่นคงให้กับธุรกิจเอกชนมากขึ้น ซึ่งเท่ากับช่วยบังคับทางอ้อมให้ ภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัวตามไปด้วย ในด้านความมั่นคงนั้นก็มีความพยายามที่จะยื่นนโยบาย "เปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า" มีความพยายามแก้ไขปัญหาของกัมพูชา³ ซึ่งก่อให้เกิด บรรยากาศของการค้าขายที่ดีขึ้น สำหรับการพัฒนาประเทศ รัฐบาลพลเอก ชาติชายฯได้ พยายามที่จะจัดให้มีการประชุม "คณะรัฐมนตรีสัญจร" เพื่อการนำเสนอรายงานการสร้างงาน

¹กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, รายงานวิจัยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2532),
หน้า 106.

² "นโยบายรัฐบาล," สยามจดหมายเหตุ 13 (26 สิงหาคม - กันยายน
2531) : 953 - 954.

³ สารสนเทศ 3 (ตุลาคม 2532): 100/1087.

ในชนบท ซึ่งในปีงบประมาณ 2533 ได้ตั้งงบประมาณการสร้างงานในการพัฒนาชนบทไว้ถึง 3,260 ล้านบาท⁴ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและร่วมมือกับกลุ่มผู้ประกอบการท้องถิ่นที่โยงใยอยู่กับสภาพการค้าประจำจังหวัดต่าง ๆ มีการพัฒนาประเทศตามภูมิภาคต่าง ๆ และในกรุงเทพมหานครเป็นเงินนับแสนล้านบาท ทั้งที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม การผลิตและที่ร่วมมือระหว่างภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การคมนาคมการท่องเที่ยว การพัฒนาชนบทและอื่น ๆ อีกมากมาย แต่โครงการที่สวยหรูต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถทำให้ผู้ที่สนใจข่าวสารบ้านเมืองต่าง ๆ เชื่อได้ว่ามีเจตจำนงเพื่อผลประโยชน์ของคนไทย โดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ปลอดภัยจากผลประโยชน์ทางการเมืองและยังมีได้มีการลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมแต่อย่างใดแต่กลับถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าโครงการต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนเอื้อประโยชน์แก่นักการเมืองร่วมรัฐบาลและนักธุรกิจเงินเครือข่าย ทั้งที่เป็นต่างชาติและนายทุนชาวไทยด้วยกันทั้งสิ้น จากการบริหารงานของรัฐบาล 1 ปีนั้น ได้มีการประเมินผลสำรวจคุณภาพการปฏิบัติงานของรัฐบาลโดยในด้านการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยภาคใต้ พบว่าประชาชนไทยส่วนรวมของประเทศพอใจมากต่อการบริหารงานของรัฐบาลในด้านนี้ประมาณร้อยละ 87.3 และส่วนที่ไม่พอใจอยู่ประมาณ 12.5⁵

ในด้านวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย ในยุครัฐบาลพลเอกชาติชายซึ่งพยายามแสดงให้เห็นว่าเป็นรัฐบาลที่มาจากวิถีทางประชาธิปไตยมากกว่ารัฐบาลอื่น ๆ ที่ผ่านมาแล้วนั้น อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาไปสู่วัฒนธรรมทางการเมือง แบบมีส่วนร่วมที่นำพามาของคนไทยจำนวนเพิ่มมากขึ้น มีความตื่นตัวทางการเมือง มีความรู้สึกห่วงใยในเสรีภาพและสิทธิทางการเมืองของตนรู้จักวิพากษ์วิจารณ์และติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายการเมืองดีขึ้นแม้แต่ในกลุ่มข้าราชการทหารเองซึ่งเคยถูกมองว่าอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมและต่อต้าน "การเมือง" มาแต่ก่อน ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวความคิด ทำที่และบทบาทไปสู่การยอมรับ

⁴ อุทฤษฎ์ ปัทมานันท์, "ความขัดแย้งในช่วงรัฐบาลชาติชาย ข้อสังเกตบางประการ," วารสารสังคมศาสตร์ 12(มกราคม-กรกฎาคม 2534):95.

⁵ "ผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานแถลงข่าวรัฐบาล," สารสนเทศ 3(ตุลาคม 2532):100 / 1087.

ในบทบาทของฝ่ายการเมืองมากขึ้น ยอมรับ เป็นเครื่องมือของรัฐบาล และมีการเผยแพร่
นโยบาย "การเมืองนำการทหาร" เพื่อจะได้มีบทบาทช่วยฝ่ายพลเรือนในการพัฒนาประชา
ธิปไตยมากขึ้น

สำหรับบทบาทของรัฐบาลในการพัฒนา โครงสร้าง - หน้าที่ของระบบการเมือง
ไทยภายใต้รัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทั้งในด้านบวก
และลบ กล่าวคือ ในด้านบวกนั้นได้มีการ แบ่งแยกอำนาจหน้าที่กันแน่ชัดขึ้นระหว่าง
โครงสร้างทางการเมืองต่างๆ เช่น รัฐสภาและพรรคการเมือง สภาผู้แทนราษฎรมีบทบาท
และอำนาจแน่ชัดในการร่างกฎหมาย เป็นตัวแทนของประชาชน และติดตามตรวจสอบการ
ปฏิบัติงานของข้าราชการประจำได้อย่างเต็มที่ ท้าให้อำนาจทางการเมืองของผู้แทนราษฎร
เข้มแข็งขึ้นกว่าในครั้งอดีต อย่างไรก็ตาม ผลเสียที่เกิดติดตามมาก็คือ การก้าวถ่ายแทรก
แซงจากฝ่ายการเมืองเข้าสู่ ระบบราชการอย่างไม่มีขีดจำกัด เกิดความขัดแย้งระหว่าง
ข้าราชการประจำกับฝ่ายการเมืองเช่น กรณีผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายคหะวณิชผู้ใหญ่
ถูกย้ายเพราะไม่สนองนโยบายและผลประโยชน์ของฝ่ายการเมืองกรณีความขัดแย้งระหว่าง
กระทรวงมหาดไทยกับกรุงเทพมหานคร และความขัดแย้งในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระหว่าง
ข้าราชการทหารข้าราชการ ฝ่ายปกครองและฝ่ายการเมือง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้บั่นทอน
ความชอบธรรมของรัฐบาล ในมิติด้านความศรัทธาไปอย่างน่าเสียดาย

ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา
รอบด้านไปใน ระดับที่น่าพอใจ ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้าง-หน้าที่ ความสามารถ
ของสถาบันการเมือง ในการปกครองและในการตอบสนองข้อเรียกร้องของประชาชน และ
ในด้านความตื่นตัวและการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอารยชนที่เข้มแข็งขึ้น อย่างไรก็ตาม
ก็ตามในช่วงดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงที่ล้ำเส้นไปบนด้านการเข้ามีส่วนร่วม โดยเฉพาะ
จากกลุ่มนายทุนได้เปิดโอกาสให้อำนาจและผลประโยชน์ อภิสิทธิ์ทางการเมืองและความมั่ง
คั่ง ร่ำรวยได้กระจุกตัวอยู่กับนักการเมืองและนายทุนเพียงไม่กี่กลุ่ม ก่อให้เกิดความเหลื่อม
ล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคมมากขึ้น ในขณะที่การพัฒนาโครงสร้าง-หน้าที่ ของรัฐบาล
มีการก้าวถ่ายล้ำเส้นจากฝ่ายการเมืองเข้าสู่การบริหารงานของข้าราชการประจำ และรัฐ
วิสาหกิจอยู่เนือง ๆ เกิดความระส่ำระสาย วิกฤตศรัทธา เกิดความสับสนในการยึดหลัก

การด้านคุณธรรม ศีลธรรม และผลประโยชน์ของชาติและส่วนรวม ในการปฏิบัติราชการ ประกอบกับได้มี ความพยายามจากฝ่ายการเมืองบางกลุ่มที่จะใช้อำนาจสกัดกั้นเสรีภาพของ สื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และนักวิชาการที่จะแสดงความคิดเห็น และวิพากษ์ วิจารณ์การปฏิบัติงานของ รัฐบาลอย่างบริสุทธิ์ ควบคู่ไปกับปัญหาความแตกแยกและขัดแย้ง กันในหมู่นักการเมือง ปัญหาความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิด "ภาวะ ความตื่นตัวของความชอบธรรมทางการเมือง"ที่รัฐบาลได้รับแรงกดดันจากกลุ่มนักการเมือง ต่าง ๆ โดยเฉพาะแรงกดดันจากฝ่ายทหาร และได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องความ เปราะบางของการบริหารงานคือการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นจุดอ่อนประการหนึ่งในระบบ

จุดอ่อนการบริหารงานในรัฐบาลชุดพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

หลังจากได้มีการจัดตั้งรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ขึ้นมา บริหารประเทศ แล้วพลเอก ชาติชายฯ นายกรัฐมนตรีได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี⁶แต่งตั้ง ที่ปรึกษา ด้านนโยบายของนายกรัฐมนตรี ซึ่งประกอบไปด้วยนักวิชาการซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนของนาย ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ลูกชายของพลเอก ชาติชายฯ นายกรัฐมนตรีขึ้นมาทำหน้าที่ที่ปรึกษา แก่นายกรัฐมนตรีในเรื่องต่างๆ ซึ่งสื่อมวลชนได้ ชื่อนามกลุ่มที่ปรึกษาดังกล่าวว่ากลุ่ม " บ้านพิษณุโลก " เนื่องจากใช้บ้านบรรทมสินธุ์ ถนนพิษณุโลก หรือที่คนทั่วไปเรียกบ้านดัง กล่าวว่า " บ้านพิษณุโลก " เป็นสถานที่ทำงาน โดย บทบาทของกลุ่มที่ปรึกษาดังกล่าวนั้นใน ภายหลังปรากฏว่ามีบทบาทอย่างสูง ในการบริหารงานของพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ โดย เข้าไปแทรกแซงก้าวล่วงงานนโยบาย และบริหารของกระทรวงต่างๆรวมทั้งการกำหนดบทบาทและเส้นทางในการปฏิบัติราชการของพลเอก ชาติชายฯ นายกรัฐมนตรีด้วยทำให้เกิด

⁶ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 84/2531 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2531แต่งตั้ง ที่ปรึกษาด้านนโยบายนายกรัฐมนตรี มี 1. ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร 2. นาย ณรงค์ชัย อัครเศรณี 3. นาย ชวนชัย อัจฉรินทร์ 4. นาย สุรเกียรติ์ เสถียรไทย 5. นาย พันศักดิ์ วิญญรัตน์ 6. นาย บวรศักดิ์ อุวรรณ .

การกระทบกระทั่งระหว่างนักการเมืองด้วยกันเองและระหว่างข้าราชการประจำ เนื่อง
จากกลุ่มที่ปรึกษาดังกล่าวเป็นกลุ่มนักวิชาการและเป็น นักวิชาการที่ยังเยาว์ต่อวุฒิและ
ประสบการณ์ในการบริหารงาน การขึ้นแน่วทางที่แปลกใหม่เข้ามาทำให้ เป็นจุดสนใจ
และวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลทั่วไปเป็นอย่างสูง ซึ่งผลงานของกลุ่มที่ปรึกษาก็ได้สร้างผลงาน
และชื่อเสียงให้กับตัวพลเอกชาติชายฯและกลุ่มที่ปรึกษาดังกล่าวเป็นอย่างสูงเช่น นโยบาย
เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า ในภูมิภาคอินโดจีน แต่ในทางตรงกันข้ามการขึ้นฯของกลุ่ม
ดังกล่าวก็มีผลกระทบต่อภาพพจน์และการปฏิบัติตัวของพลเอก ชาติชายฯ และกลุ่มที่ปรึกษา
เองด้วยเช่นการที่ ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร หนึ่งในกลุ่มที่ปรึกษาได้ออกมากล่าวตอบโต้
พลเอก พลเรือเอก ขวลิขิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบก และผู้บัญชาการทหารสูงสุด ที่ได้กล่าวหา
รัฐบาลพลเอก ชาติชายฯว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันสูงถึง 90 เปอร์เซ็นต์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม
2532 โดย ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ฯ ได้กล่าว ปกป้องรัฐบาลและตอบโต้ในการอภิปราย ของ
สมาคมสังคมนักข่าวแห่งประเทศไทยว่า "ให้คนพูดไปคัดกวาดบ้านเรือนของตัวเองก่อน" ⁷
และยังได้กล่าวว่าเป็นการรับรู้อหู่ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าด้วยทำให้คณะ
ทหารออกมาชุมนุมแสดงความไม่พอใจและเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีปลด ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ฯ
ออกจากที่ปรึกษาซึ่งในวันรุ่งขึ้น ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ฯ ได้ลาออกจากการเป็นที่ปรึกษานายก
รัฐมนตรีนอกจากนั้นยังมีการกล่าวหาพิงกลุ่มที่ปรึกษาดังกล่าวกับพลเอกชาติชายฯว่ามีความ
สัมพันธ์กันอย่างสูงและบทบาทการปฏิบัติของ นายกรัฐมนตรีที่ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกัน
ระหว่างทหารและ นายกรัฐมนตรีนั้น เป็นผลจากการขึ้นฯของ กลุ่มที่ปรึกษาดังกล่าวด้วย
นอกจากนี้ใน การปฏิบัติราชการของ รัฐบาลพลเอก ชาติชาย พุฒกะวัน ยังมีปัญหาการ
ทุจริตคอร์รัปชันเป็นอย่างสูง โดยมีการกล่าวหาว่าพลเอกชาติชายฯ ในฐานะนายกรัฐมนตรี
ไม่ดำเนินการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจังแต่กลับปกป้องนักการเมืองผู้ใกล้ชิด
ในคณะรัฐบาลจนมีคำกล่าวของพล.อ.ชาติชายฯว่า "ไม่เห็นเมียบเสร็จ " ซึ่งหมายถึงให้น้ำ
หลักฐานบเสร็จรับเงินในการทุจริตคอร์รัปชันมาแสดงให้ดูก่อนจึงจะ เชื่อว่ามีการทุจริตคอร์รั
ปชันในคณะรัฐบาลจริง ซึ่งพรรคการเมืองฝ่ายค้านได้มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี

⁷ มติชน(8 สิงหาคม 2532):2.

เป็นรายบุคคลโดยครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2531 กล่าวหา นายสันติ ชัยวิรัตนะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย สังกัดพรรคกิจสังคม⁸ ว่าได้กระทำการอันเป็นที่รัฐมนตรีไม่พึงกระทำ กล่าวคือ ได้ใช้สถานะที่ตนเป็นรัฐมนตรี ดำเนินการให้มีการนำเอาเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการ กรมโยธาธิการ และเอาทรัพย์สินของทางราชการคือเครื่องมือชุดเจาะน้ำบาดาลและวัสดุทั้งหลายที่ใช้เพื่อการนั้นมาดำเนินการเจาะบ่อบาดาลบริเวณหน้าบ้านเลขที่ 86/6 หมู่ 3 หมู่บ้านเฉลิมสุขนิเวศน์ ถนนลาดปลาเค้า ตำบลจระเข้บัว เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานครซึ่งบ้านดังกล่าวเป็นบ้านของนาย สันติฯเองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออัดน้ำลงใต้ดินเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมข้างอันเป็นการผิดระเบียบของทางราชการในการชุดเจาะบ่อบาดาล และนอกจากนั้นยังมีข้อกล่าวหาเรื่องการแก้ไขกฎกระทรวงลดระยะห่างบ่อบาดาลซึ่งเดิมกำหนดให้ห่างจากโรงพยาบาล, โรงแรม, สนามกีฬาและสถานทูต 200 เมตรลดเหลือเพียง 60 เมตรและแก้ไขกฎกระทรวงให้ถนนหน้าบ่อบาดาลห่างจาก 12 เมตรเหลือเพียง 10 เมตรทำให้บ่อบาดาลบ่อบาดาล 8 แห่งได้รับประโยชน์ จากเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเห็นว่า นาย สันติ ชัยวิรัตนะ เป็นบุคคลที่ไม่สมควรที่จะบริหารราชการแผ่นดินอีกต่อไป ซึ่งผลการลงมติของสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติให้ความไว้วางใจ 206 เสียงและไม่ไว้วางใจ 142 เสียง⁹ แต่ความรู้สึกของประชาชนทั่วไปก็ยังยังไม่กระจ่างชัดในคำตอบและยังคลางแคลงในข้อกล่าวหาดังกล่าวอยู่อย่างมาก

หลังจากนั้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2531 คณะกรรมาธิการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลเป็น ครั้งที่ 2 อันมีผลกระทบกระเทือนต่อการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น เพราะรัฐบาลได้ถูกตั้งวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในปัญหาเรื่องการทุจริตประพัตติมิชอบในการบริหารราชการในการเปิดอภิปรายทั่วไปครั้งที่ 2 นี้มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีรวม 4 นายคือ

8 " ผู้คัดค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจ นาย สันติ ชัยวิรัตนะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย, "สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์" 35(ตุลาคม 2531):6.

9 " นายสันติบ่อบาดาล, "สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์" 35(ตุลาคม 2531)
: 10-11.

1. นาย สุบิน ปิ่นขยัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
2. ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
3. พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
4. นาย ประจวบ ไชยสาส์น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพลังงาน¹⁰

ประเด็นที่นาย สุบิน ปิ่นขยัน ได้ถูกอภิปรายคือ

1. ได้รับผลประโยชน์ในการเข้ามาบริหารงานในกระทรวงพาณิชย์คือ เรื่องสต็อกมันสำปะหลังที่ส่งไปจำหน่ายในประเทศประชาคมยุโรปเป็นเงิน 100 ล้านบาท
2. การขายข้าวหนึ่งคืนให้พ่อค้าไปขายต่อยัง ประเทศบังคลาเทศ ในราคาขาดทุนตันละ 1,200 บาท
3. บริหารงานอย่างไร้ประสิทธิภาพ ค่าครองชีพประชาชนสูงขึ้นโดยอ้างกลไกตลาดใหม่เข้าไปควบคุม, ราคาข้าวสูงขึ้นแต่พ่อค้าได้รับประโยชน์ไม่ตกถึงมือชาวนา, มีการปรับราคาอาหารสัตว์สูงรวมทั้งราคาวัสดุก่อสร้าง

สำหรับ ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง¹¹ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

¹⁰ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 18/2532 สมัยสามัญ, "สภาผู้แทนราษฎร 18(กรกฎาคม 2532): 1.

¹¹ ประวัติ ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง เป็นชาวกรุงเทพฯ เกิดเมื่อ 27 พฤษภาคม 2490 ศึกษ์แก่นักเรียนนายสิบทหารสารวัตรและโรงเรียนนายร้อยรุ่นอบรม รับราชการเป็นครูฝึกประจำกรมสารวัตรทหาร ลาออกไปรับราชการตำรวจ ตำแหน่งสุดท้ายคือสารวัตรแผนก 4 กองกักตักการ 2 กองปราบปรามเมื่อปี 2524 และเคยร่วมกบฏ 1 เมษายน 2524 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกเมื่อปี 2526สังกัดพรรคประชาธิปัตย์จากนั้นย้ายออกจากพรรคประชาธิปัตย์มาตั้ง พรรคมวลชนโดยเป็นหัวหน้าพรรค และจากการเลือกตั้งปี 2531พรรคมวลชนได้รับเลือก 5 คนและได้เข้าร่วมรัฐบาล พลเอกชาติชาย ฯ โดยดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีรับผิดชอบดูแล องค์การสื่อสารมวลชนและการไฟฟ้าฝ่ายผลิต จาก ฐานเศรษฐกิจ (3 กรกฎาคม 2532):5.

๖. ใ้ถูกอภิปรายเรื่อง

1. ปัญหาในองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย(อ.ส.ม.ท.) โดยที่ตั้งแต่ร้อยตำรวจเอก เฉลิมฯรับผิดชอบงานในองค์การฯ ทำให้รายได้ลดลงเกือบถึงเดือนละ 10 ล้านบาทและมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารของ อ.ส.ม.ท.จำนวน 9 คน
 2. กรณีความขัดแย้งระหว่างร้อยตำรวจเอก เฉลิมฯกับนายสมเกียรติ อ่อนวิมล กรรมการผู้จัดการบริษัท แปซิฟิคอินเตอร์คอมมูนิเคชั่น ซึ่งมีสัญญาทำข่าวกับสถานีโทรทัศน์สี่ช่อง 9 ซึ่งได้มีการทบทวนสัญญาและต่อมา นายสมเกียรติ ฯและ ทีมงานก็ไม่ได้ประกาศข่าว
 3. การทำสัญญากับบริษัท ลิตเติลคัลส์ จำกัด เช่น อ.ส.ม.ท.โฆษณาช่วงข่าวโดยมีเหตุการณ์ที่น่าสงสัยอยู่หลายขั้นตอนคือ การยกเลิกสัญญาเพื่อต้องการช่วยบริษัทฯไม่ให้ขาดทุนเนื่องจากมีผู้ขอโฆษณาน้อยรายไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถที่จะเป็นฝ่ายยกเลิกสัญญาก่อนได้ซึ่งมี นาย ทนง ศิริบริชาพงษ์ เป็นเจ้าของบริษัทฯและร้อยตำรวจเอก เฉลิมฯ ยอมรับว่าเป็นเพื่อนกันกับตน
 4. การต่อสัญญากับบริษัท บางกอกเอนเตอร์เทนเมนต์ จำกัดซึ่งเช่าสถานีโทรทัศน์สี่ช่อง 3 ทั้งที่เวลาการหมดสัญญาเช่ายังเหลืออีกเกือบ 20 ปีและได้ต่อสัญญาให้เช่าต่อไปอีกเป็น 30 ปี¹²
- สำหรับ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์นั้นได้ถูกอภิปรายในเรื่อง

1. การประมูลซื้อปุ๋ยจำนวน 3 แสนตันจากบริษัทเกษตรรุ่งเรืองพืชผล จำกัด ซึ่งมีนาย กิตติ คาเนินชาภูมิชัย เป็นผู้จัดการซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นเงินของพรรคประชาธิปัตย์และภายหลังได้รับแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก โดยรัฐมนตรีด้วงเวลาไม่ได้ประกวดราคาแต่เอาเรื่องขอมุ้ติ ชื่อโดยวิธีพิเศษโดยอ้างความจำเป็นเร่งด่วนแต่ปรากฏภายหลังในสัญญาซื้อปุ๋ยกลับให้ส่งปุ๋ยใช้เวลานานถึง 9 เดือนและบริษัทดังกล่าวก็ไม่ได้จ่าย

¹² อภิปรายไม่ไว้วางใจ ขาดไทยเปี้ยว ประชาธิปัตย์ร้าวลึก ขาดชาย 1," มติชนสุดสัปดาห์ 9(กรกฎาคม 2532): 10.

นายบุญโดยตรงและยังเสนอราคาแพงกว่าที่อื่นซึ่งทราบภายหลังว่าบริษัทฯได้ไปขอซื้อปุ๋ยต่อจากบริษัทอื่นอีกต่อหนึ่งคือบริษัท ไทยเซทรอลเคมีในเครือศรีกรุงวัฒนา

2. เรื่องการยกเลิกสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศแต่ป่าไม้ถูกทำลายมากขึ้น¹³

สำหรับ นาย ประจวบ ไชยสาส์น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพลังงานนั้นได้ถูกอภิปรายในเรื่อง

1. คำสั่งปลดบอร์ดคณะกรรมการสถาบัน วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (ก.ว.ท.) ซึ่งมีนาย วิจิตรวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ ประธานคณะกรรมการฯ ได้ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาให้วินิจฉัยเรื่องทีนาย ประจวบฯ ได้ออกคำสั่งปลดพร้อมกับกรรมการอีก 6 คนโดยอ้างถึง พระราชบัญญัติ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย มาตรา 18(3) เรื่องรัฐมนตรีฯให้ออกเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสียเมื่อเดือน ธันวาคม 2531 ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ในคณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบแต่นาย ประจวบฯ ไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัย

2. เรื่องการสนับสนุนจัดหาดาบเหล็กน้ำพี้และการอนุมัติอาหารลยรังสีโดยดำเนินการที่ผิดระเบียบของทางราชการ¹⁴

ซึ่งผลการลงคะแนนของสภาผู้แทนราษฎรปรากฏว่า

นาย สุบิน ปิ่นขยัน ได้รับคะแนนไว้วางใจ 208 คะแนน ไม่ไว้วางใจ 70 คะแนน งดออกเสียง 48 คะแนน

ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง ได้รับคะแนนไว้วางใจ 210 คะแนน ไม่ไว้วางใจ 90 คะแนน งดออกเสียง 26 คะแนน

พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ได้รับคะแนนไว้วางใจ 186 คะแนน ไม่ไว้วางใจ 89 คะแนน งดออกเสียง 51 คะแนน

นาย ประจวบ ไชยสาส์น ได้รับคะแนนไว้วางใจ 205 คะแนน ไม่ไว้วางใจ 88 คะแนน งดออกเสียง 33 คะแนน

13. ฉวีล ไพรสงค์, "ปัญหาคอร์รัปชัน," สยามรัฐ (10 ธันวาคม 2532): 5.

14. เรื่องเดียวกัน.

ซึ่งคะแนนของพลตรี สนั่นฯ ได้รับคะแนนไว้วางใจ น้อยที่สุด 186 คะแนน¹⁵ และไม่ไว้วางใจมากเป็นอันดับ 2 คือ 89 คะแนน¹⁶ หลังจากการเปิดอภิปรายทั่วไป ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ครั้งที่ 2 นี้ได้สร้างความขัดแย้งในระหว่างบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึงการเรียกร้องผลประโยชน์ในการลงคะแนนเพื่อลงมติไว้วางใจรัฐมนตรีที่ถูกอภิปราย แต่ละรายแต่เหตุการณ์การเรียกร้องผลประโยชน์ดังกล่าวไม่สามารถที่จะหาหลักฐานอย่างชัดเจนมาแสดงได้¹⁷ เรื่องจึงได้สงบลงอย่างน่าสงสัยและสร้างความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กล่าวขวัญกันมากอีกหลาย ๆ เรื่อง เช่น เรื่องการปลดบอร์ดการไฟฟ้าฝ่ายผลิต, เรื่องการประมูลโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมายโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งได้กระทำการประมูลโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมายโดยไม่ผ่านขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักการประมูล¹⁸ ซึ่งต่อมาในสมัยรัฐบาล นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีการเปิดประมูลโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมายขึ้นมาใหม่¹⁹ เพื่อให้รัฐบาลไม่เสียผลประโยชน์แก่ผู้ที่เข้ามาลงทุนในธุรกิจการประมูลโทรศัพท์นอกจากนี้ยังมีข้อพิรุณสงสัยของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในสมัยของรัฐบาลพลเอกชาติชายฯ อีกซึ่งจุดอ่อนเหล่านี้คือปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองคณะรัฐบาลและผู้ใกล้ชิดซึ่งประชาชนทั่วไปเริ่มมองเห็นว่าถึงแม้จะมีผลความผิดแต่คณะรัฐบาลได้อำงวิธีการทางประชาธิปไตยว่าเป็นสิ่งถูกต้องคือการใช้เสียงข้างมากของรัฐบาลปกป้องช่วยเหลือพวกพ้องการไม่สนใจแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของผู้นำรัฐบาลโดยอ้างหาใบเสร็จรับเงินในการทุจริต ท้าให้ประชาชนเริ่มเสื่อม

15" มติไว้วางใจรัฐมนตรี," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 36(กรกฎาคม 2532):2.

16 สยามรัฐ(24 กรกฎาคม 2532):8.

17" ขวนแฉหลักสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร," มติชน(16 กันยายน 2534):1,15.

18" ระเบียบคุมสัมปทานโครงการยักษ์," มติชน(16 กันยายน 2534):5.,

"ปิยะฉัตรเฒ่าปากชมรัฐมนตรีทาศี," สยามรัฐ(4 ตุลาคม 2533):1.

19 ดันพลิกฮัลโหลถูกร ความพยายามเอือกสุดท้าย ทศท," มติชนสุดสัปดาห์12 (มิถุนายน 2535):17., "โครงการยักษ์ล้มหมด," สยามรัฐ(24 กรกฎาคม 2534):1,16.

ศรัทธาและทำให้เกิดค่านิยมมาใหม่ในสังคมว่าการกระทำผิดกฎหมาย การทุจริตคอร์รัปชันจะไม่
เป็นความคิด ถ้าผู้มีอำนาจในบ้านเมืองเปิดช่องให้ ทำให้มีการวิ่งเต้น หาผลประโยชน์
พยายามใกล้ชิดกับกลุ่มผู้มีอำนาจในบ้านเมือง เพื่อจะได้กระทำผิดกฎหมายเพื่อผลประโยชน์
ของตนซึ่งเป็นการเอาเปรียบผู้สุจริตในสังคม

การทำทนายอานาจระหว่างนักการเมืองและทหาร

ในเรื่องการทำทนายอานาจทางการเมืองนั้น ในสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
เป็นนายกรัฐมนตรีนั้นพลเอกชาติชายฯเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานผลประโยชน์
โดยเฉพาะความขัดแย้งในระหว่างบรรดานักการเมือง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีความ
เชื่อมั่นในความชอบธรรม (legitimacy) เป็นอย่างสูง ของการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
เพราะเป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งในรอบ 12 ปี คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2519
จนกระทั่ง พ.ศ. 2531 โดยก่อนหน้านั้นนายกรัฐมนตรีล้วนมาจากการแต่งตั้งมาตลอด ตลอด
จนความคิดที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณมีความเชื่อว่าการปฏิวัติรัฐประหารเป็นสิ่งที่กระทำได้
ยากแล้วในสังคมไทยเนื่องจากสังคมไทยได้มีการพัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง
ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างสูง และแนวโน้มของประชาคมโลกที่หันไปบนแนวทางประชาธิปไตย
การจะย้อนกลับไปสู่แนวทาง เผด็จการโดยเฉพาะ เผด็จการทหารนั้นไม่มีโอกาสเป็นไปได้
โดยเชื่อว่า ทหารในปัจจุบันไม่กล้าที่จะทำการ ปฏิวัติรัฐประหาร ประกอบทั้งนานาอารย
ประเทศที่ ปกครองระบอบประชาธิปไตยมีท่าทีที่ชัดเจนที่จะต่อต้านประเทศที่รัฐบาลที่มาจาก
การปฏิวัติรัฐประหาร

การทำทนายอานาจทหารกับนักการเมืองในสมัยพลเอก ชาติชายฯเป็นนายกรัฐมนตรี
นั้นเมื่อมาโดยตลอดนับตั้งแต่กรณีการกล่าวหาตึงสถาบัน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ของ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัทธ์ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ในการกล่าวตอบโต้ พลเอก
ชวลิต ยงใจยุทธ ที่ได้กล่าวถึงรัฐบาลพลเอก ชาติชายฯ ว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันสูงถึง 90
เปอร์เซ็นต์ ว่าให้ปรับปรุงหลักสูตรซึ่งทำให้ นายทหารที่จบจากสถาบัน โรงเรียนนายร้อย
พระจุลจอมเกล้าออกมาชุมนุมแสดงความไม่พอใจและเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีปลดม.ร.ว.

สุขุมพันธุ์ฯ ออกจากการเป็นที่ปรึกษาซึ่งผลสุดท้าย ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ฯ ก็ได้ตัดสินใจลาออก ซึ่งนับเนื่องต่อไปถึงการกล่าวของนาย ตรีรงค์ สุวรรณศิริ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ได้พูดว่าการเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยากกว่าการขึ้นเป็นนายพลานกองทัพบก ซึ่งได้รับการตอบโต้จากฝ่ายทหาร เป็นอย่างมากจนมาถึงกรณีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งได้ลาออกจากตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารบกก่อนที่จะเกษียณอายุราชการเมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2533²⁰ เพื่อหวังจะก้าวเข้าสู่เวทีการเมือง ตามกระบวนการประชาธิปไตยเพื่อที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงในระดับพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีได้ขอให้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เข้ามาดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่ขณะที่ดำรงตำแหน่งอยู่นั้น ได้มีการกระทบกระทั่งกับนักการเมืองโดยเฉพาะกรณีเรื่องกับร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุงเนื่องมาจากพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้ตักเตือนนักการเมืองเรื่องคอร์รัปชันแต่ ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง ได้ตอบโต้ต่อคำกล่าวของ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธโดยกล่าวหาเป็นนัยว่าภรรยาของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ก็มีพฤติกรรมที่น่าสงสัยเพราะแต่งตัวแสดงควมร่าเริงเปรียบเหมือน" ตุ๊กตาสีเหลือง " รดยาให้ ดูแลภรรยาตนเองก่อนที่จะมาว่ากล่าว นักการเมืองการดำเนินกิจการของ ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง นั้นเป็นการผิดมารยาททางการเมืองและพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณก็ไม่ได้ว่ากล่าวแต่อย่างใด นอกจากนั้นการร่วมรัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในขณะที่เขาตัวอึดอัดใจมาก เพราะไม่สามารถทำหน้าที่ ได้เต็มที่ซึ่งอุปสรรคมาจากรัฐบาลในขณะนั้นจึงได้ ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2533 อันเป็นประเด็นสำคัญของความขัดแย้งของ รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณกับฝ่ายทหารครั้งต่อมามีกรณีของ พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดกับร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุงรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในเรื่องการยึดรถวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่เอนกประสงค์ จนสุดท้ายกลายเป็นความขัดแย้งระหว่าง พลเอกชาติชาย ฯ นายกรัฐมนตรีกับฝ่ายทหารอันทำให้ฝ่ายทหารไม่อาจจะอดทนต่อไปได้จนเข้าทำรัฐประหารรัฐบาลพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งจะได้กล่าวในตอนต่อไป

²⁰" เริ่มต้นด้วยเส้นทางการเมือง "ปีกจิว", "หลักไท 47 (ธันวาคม 2534): 26-27.

กรณีพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ กับร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง

กรณีพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ กับร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง บาดหมางใจกันโดยมีเรื่องราวเชื่อมโยงมาจากความขัดแย้งเดิมจากกรณี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ต้องลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี โดยที่ พลเอก สุนทร คงสมพงษ์และ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นเพื่อนนายทหารซึ่งสำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นเดียวกัน คือ รุ่นที่ 1 และเป็นเพื่อนที่สนิทกันมากฉะนั้นการที่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ต้องลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองอันสืบเนื่องมาจากร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุงเป็นต้นเหตุซึ่งทำให้พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดไม่พอใจเป็นทุนเดิม ซึ่งต่อมาได้มี กรณีที่ทหารได้พบรถวิดยุกระบายเสียงเคลื่อนที่หรือที่เรียกว่า "รถโรมบายยูนิต"²¹ ของ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) ซึ่งมีนาย ราชฉัย สุเช็น เป็นผู้อำนวยการฯ ซึ่ง อ.ส.ม.ท. อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2533 เวลาประมาณ 02.00 น. พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้ใช้อำนาจของผู้บัญชาการ รักษา ความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ (ผอ.รส.ภน.) ให้กำลังทหารเรือยึดรถ "โรมบายยูนิต " ในข้อหา " ตรวจพบการบ่อนทำลายระบบการติดต่อสื่อสารของทหาร " โดยรถดังกล่าวจอดอยู่บริเวณ วัดป่าเลี้ยว ขอย 110 ถนนเพชรเกษม เขตหนองแขม กทม. ซึ่งรถดังกล่าวมีอุปกรณ์ใช้ความถี่วิทยุในย่านความถี่สูง ซึ่งเกิลไซแบนด์ สามารถรับส่งข่าวสารข้อมูลในระยะไกลได้ และรถดังกล่าวเป็นรถที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถทำหน้าที่เป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์ตามปกติและสามารถปฏิบัติการได้อย่างเป็นอิสระสามารถแพร่ภาพกระจายเสียงได้ทั้งบริเวณเขตกรุงเทพมหานคร และสามารถส่งสัญญาณภาพและเสียงขึ้นตรงไปยังดาวเทียมพาลาปาเพื่อเผยแพร่ออกอากาศกระจายเสียงไปยังสถานีเรย์สัญญาณต่างๆ ทั่วประเทศนอกจากนี้ที่พิเศษคือ สามารถ ตัดภาพที่ถูกส่งออกมาจาก โทรทัศน์ในเครือข่าย อ.ส.ม.ท. 2 ช่องคือสถานีโทรทัศน์สีช่อง 3 และ 9 ได้ทันทีพร้อมกับแทรกภาพที่ส่งออกมาจากรถถ่ายทอดดังกล่าวเข้าในแทนที่ในกรณีฉุกเฉินซึ่งไม่อาจใช้สถานีทั้งสองช่องได้ไม่ว่าจะ

เกิดกรณีใด ๆ นอกจากนี้ยังสามารถแทรกสัญญาณเสียงในด้านลักษณะเดียวกันกับสถานีวิทยุใน
 เครื่องข่ายออกมา 8 สถานีโดยเป็นสถานีในระบบเอเฟเอ็ม 6 สถานีและระบบเอเอ็ม 2 สถานี
 นอกจากนี้ยังสามารถ ส่งภาพและเสียงผ่านดาวเทียม อินเทลแซท ไปสู่ภูมิภาคต่างๆทั่ว
 ประเทศที่ยังไม่มีสถานีรีเรย์ที่ได้รับอนุมัติจัดตั้งจาก คณะรัฐมนตรีอยู่ได้ด้วยทำให้สามารถ
 แพร่ภาพและเสียงได้ครอบคลุมทั่วพื้นที่ในประเทศ²¹ โดยฝ่ายทหาร ถือว่าการนำรถดั่ง
 กล่าวออกมาในลักษณะเตรียมพร้อมนอกพื้นที่นั้นเมื่อจุดประสงค์บ่อนทำลาย ความมั่นคงของชาติ
 และยังมีมีการส่งสัญญาณคลื่นรบกวนคลื่นสัญญาณวิทยุในข่ายทหาร พลเอก สุนทร คงสมพงษ์
 จึงได้สั่งยึดรถดั่งกล่าวไว้ ซึ่งได้มีการตอบโต้กันระหว่าง อ.ส.ม.ท.กับ กองบัญชา
 การทหารสูงสุด ซึ่ง ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
 ในฐานะกำกับดูแล อ.ส.ม.ท.ได้ออกมา ตอบโต้และท้าทาย พลเอก สุนทร คงสมพงษ์
 ผู้บัญชาการทหารสูงสุด อย่างรุนแรงทั้งการให้สัมภาษณ์และการแถลงข่าวทางสื่อมวลชนและ
 โทรทัศน์ โดยร้อยตำรวจเอก เฉลิมฯ ต้องการรถดั่งกล่าวคืน ซึ่ง พลโท นฤมล เศษประดิ
 ยุทธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้แถลงในนามกอง
 บัญชาการทหารสูงสุดว่า ทหารจะเก็บไว้ดูแลเอง หาก อ.ส.ม.ท.จะใช้ก็สามารถรับไว้ใช้
 ได้โดยขอมาทงกองบัญชาการทหารสูงสุดเป็นครั้งคราวไปซึ่งผลสุดท้าย พลเอก ชาติชายฯ
 นายกรัฐมนตรี ได้สั่งให้นำรถดั่งกล่าวมาจากทหารโดยจะนำไปใช้เองแต่พลเอก สุนทร
 คงสมพงษ์ ไม่ยอมผลสุดท้ายนายกรัฐมนตรียังมีคำสั่งให้นำรถดั่งกล่าวมอบให้ในหลวงไว้ใช้
 ทรงงานเพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งฝ่ายทหารถือว่านายกรัฐมนตรียังพยายามแก้ไขปัญหา
 ภัยในวันเดียวกันคือวันที่ 7 พฤศจิกายน 2533 พลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชา
 การทหารบกได้ให้สัมภาษณ์ว่าทหารไม่พออนายกรัฐมนตรีโดยถ้ารัฐบาลไม่แก้ไขรัฐบาลก็จะ
 เสื่อมศรัทธาจากทหารโดยทหารถือว่าการกระทำของร้อยตำรวจเอก เฉลิมฯ ที่ได้ท้าทาย
 และให้สัมภาษณ์ลบหลู่พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดถือเป็นการลบหลู่ผู้นำ
 สูงสุดของทหารซึ่งทหารจะยอมไม่ได้ ในวันเดียวกัน พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชา
 การทหารสูงสุดและคณะผู้แทนทหาร ได้เข้าพบพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีที่

²¹ " รมบายนูนิต, "สยามรัฐ (31 ตุลาคม 2533):5.

บ้านพักชอย ราชครูและได้ยื่นคำขาดให้ พลเอกชาติชายฯ จัดการกับร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง ซึ่งพลเอกชาติชายฯ ได้กล่าวยืนยันว่า หลังจากการปราบปรามการที่ประเทศ ญีปุ่น จะมีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรี และจะไม่มีร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง อยู่ในคณะ รัฐมนตรีฯ หมดโดยพลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ได้กล่าวว่า เป็นการตกลงกันระหว่างสภาทหาร กับสภาทหาร แต่ปรากฏว่าในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2533 พลเอกชาติชายฯ ได้เดินทาง กลับจากราชการที่ประเทศญีปุ่นและได้มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ในวันที่ดังกล่าวผลการ ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ปรากฏว่ากลับมีชื่อ ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุงร่วมอยู่ด้วย²² โดยเพียงสลับตำแหน่งกับ นาย สรอรอด กลิ่นประทุม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษา ธิการ โดยพลเอกชาติชายฯ ให้เหตุผลว่าในตอนแรก ร้อยตำรวจเอก เฉลิมฯ สมัครใจไม่ ร่วมคณะรัฐมนตรีฯ หมดแต่ต่อมาภายหลังร้อยตำรวจเอก เฉลิมฯ เปลี่ยนใจโดยขอมลา ออกถ้าจะไม่ให้ร่วมคณะรัฐมนตรีก็ต้องไปออก และการจะยอมตามความต้องการของ ฝ่ายทหารก็จะทำให้ทหารเสียชื่อว่าเป็นรัฐบาลและรัฐบาลก็จะเสียชื่อว่าเป็น ฝ่ายทหารขอมตามโดยถือว่าการปรับเปลี่ยนแปลงตำแหน่งร้อยตำรวจเอก เฉลิมฯ จากเดิมที่เป็นรัฐมนตรี ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีมาเป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นั้นถือว่าเป็น การลดชั้นรัฐมนตรีอยู่แล้วเท่ากับเป็นการลงโทษแล้ว ซึ่งผลของการปรับปรุงดังกล่าวถือเป็น จุดสิ้นสุดสัมพันธ์ระหว่างกองทัพและรัฐบาล²³

ความไม่ไว้วางใจทางการเมือง

ภายหลังจากที่มีการบาดหมางกันระหว่างรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กับ ฝ่ายทหารซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาล ไม่อาจบริหารชาติบ้านเมืองด้วยความ ราบรื่นต่อไปได้ ดังนั้นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2533 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ลาออก

22" กรณีรณรมบายยูนิท, "มติชนสุดสัปดาห์ 11(พฤศจิกายน 2533):15. และ "ปลดเฉลิม...จับตาชาติชายลาออก,"มติชนสุดสัปดาห์12(พฤศจิกายน 2533):15.

23" ทีมการเมืองไทยรัฐ, "ไทยรัฐ(24 พฤศจิกายน 2533):3.

จากการเป็นนายกรัฐมนตรีและภายหลังเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2533 ได้มีการตั้งคณะรัฐบาลขึ้นมาใหม่ซึ่งนายกรัฐมนตรีก็ยังคงเป็น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แต่ครั้งนี้ไม่มีพรรคมวลชนและร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง หัวหน้าพรรคมวลชนเข้าร่วมรัฐบาลด้วย โดยในคณะรัฐบาลชุดใหม่ ได้แต่งตั้งพลเอก อาทิตย์ กำลังเอก หัวหน้าพรรคพลังประชาชนไทยเข้าร่วมรัฐบาลและได้รับตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรี โดยต่อมาได้มีการกล่าวถึงคดีวันลอยกระทงขึ้นมาโดยมีข่าวว่ามีผู้ใกล้ชิดพลเอก ชาติชายฯ เกี่ยวข้องในคดีดังกล่าวด้วยคือ นาย โกรศักดิ์ ชุณหะวัณ บุตรชายของพลเอก ชาติชายฯ และ พลตรี มนูญ รูปขจร นายทหารที่สำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 7 ซึ่งมีประวัติพยายามก่อการรัฐประหารหลายครั้งแต่ไม่สำเร็จและได้ลี้ภัยการเมืองไปอยู่ในต่างประเทศซึ่งภายหลังเมื่อปี 2532 ในช่วงรัฐบาลพลเอก ชาติชายฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กลับเข้ามาในประเทศไทยและขอกลับเข้ารับราชการทหาร ซึ่งพลเอก ชาติชายฯ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้อนุมัติให้กลับเข้ารับราชการและได้รับตำแหน่งนายทหารคนสนิทรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อัตรพลตรี ซึ่งเป็นการเลื่อนยศจากเดิมที่มียศพันเอก ซึ่งผลปรากฏว่าต่อมาได้มีการโยกย้าย พลตำรวจเอก แสวง ชีระสวัสดิ์ อธิบดีกรมตำรวจไปประจำสำนักนายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งแต่งตั้งพลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ รองอธิบดีกรมตำรวจเป็นอธิบดีกรมตำรวจ นอกจากนั้นได้ย้ายพลตำรวจโท บุญชู ว่างกานนท์ ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลางซึ่งเป็นเพื่อนร่วมรุ่นกับพลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบกซึ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 5 เดียวกัน ขึ้นเป็นผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจทำให้सानวนคดีวันลอยกระทงที่พลตำรวจโท บุญชูฯ รับผิดชอบอยู่ตกไปอยู่ในความรับผิดชอบของ พลตำรวจตรี เสรี เตมียเวช ผู้บังคับการกองปราบปราม โดยพลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมตำรวจได้มอบหมายให้ พลตำรวจเอก สนอง วัฒนวรราชกูร รองอธิบดีกรมตำรวจเข้าควบคุมคดีนี้ด้วย ซึ่งทางฝ่ายทหารโดยพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้ประกาศเตือนมาให้มีการบิดเบือนสำนวนดังกล่าวซึ่งขณะเดียวกัน กรมตำรวจได้ออกคำสั่ง ตั้งกรรมการสอบสวน พลตำรวจโท บุญชู ว่างกานนท์ ที่มอบสำนวนการสอบสวนดังกล่าวล่าช้า โดยอ้างว่าได้รับคำสั่งจาก พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด มาให้มอบสำนวนดังกล่าว ซึ่งผลสุดท้ายพลตำรวจ

โท บุญชูฯ ได้มอบสำนวนดังกล่าวให้ซึ่ง กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ประกาศแต่งตั้งให้ พลตำรวจโท บุญชู วังกานนท์ ช่วยราชการที่กองกำลังรักษาพระนครอีกตำแหน่งหนึ่ง ความขัดแย้งระหว่างกองทัพและรัฐบาลได้พุ่งขึ้นสูงอย่างมากพร้อมกับข่าวลือที่แพร่สะพัดว่า พลเอก สุจินดา คราประยูร จะถูกปลดออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ต่อมาเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2534 พลเอก ขาดิชา นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศแต่งตั้งพลเอก อาทิตย์ กำลังเอก รองนายกรัฐมนตรีให้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นการรุกฝ่ายทหารให้เข้าจมนุ่มเพราะผู้ทหารเชื่อว่าการนำพลเอก อาทิตย์ กำลังเอก อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งเป็นทหารกลุ่มตรงกันข้ามกับกลุ่มผู้ทหารในขณะนั้นซึ่งมี พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งเป็นนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 1 และพลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบกซึ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 5 เชื่อว่าการแทรกแซงและรุกล้ำฝ่ายทหารจะต้องมากขึ้นอย่างแน่นอนรวมทั้งตำแหน่งของตนด้วย เนื่องจากเดิมเมื่อปี พ.ศ.2529²⁴ สมัยพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ฝ่ายทหารในขณะนั้นมี พลเอก อาทิตย์ กำลังเอก เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารบก โดยขณะนั้นมี พลโท ขวลิศ ยงใจยุทธ เป็นเสนาธิการทหารบก โดยพลเอก อาทิตย์ฯ นั้นเป็นนักเรียนเตรียมทหารบก รุ่นที่ 5 ซึ่งมีกำลังทหารในกองทัพที่สนับสนุนตนคือ กลุ่มนายทหารเตรียมทหารบก รุ่นที่ 5 นำโดย พลเอก จูไร แสงทวีป และกลุ่มนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 2 นำโดย พลโท พิจิตร กุลละวณิชย์ แม่ทัพกองทัพภาคที่ 1 เป็นกำลังหลัก โดยในทางตรงกันข้ามกลุ่มทหารที่เป็นฐานกำลังให้พลเอก เปรมฯ นายกรัฐมนตรี เป็นกลุ่มนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 1 นำโดย พลโท ขวลิศ ยงใจยุทธ เสนาธิการทหารบก, พลโท สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการหน่วยสงครามพิเศษ และกลุ่มนายทหารรุ่นที่ 5 มี พลโท สุจินดา คราประยูร ผู้ช่วยเสนาธิการทหารบก เป็นกำลังสนับสนุน จนกระทั่งเมื่อ พลเอก เปรมฯ ได้ตัดสินใจ ไม่ต่ออายุราชการให้กับ

24" ย้ายทหาร," แนวหน้า (2 กันยายน 2529):10.

พลเอก อาทิตย์ กาลังเอกและแต่งตั้งให้พลเอก อาทิตย์ฯ ดำรงตำแหน่งเพียงตำแหน่งเดียวคือ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และพลเอก เปรมาฯ ได้แต่งตั้งให้พลโท ขวลิขิต ยงใจยุทธ ขึ้นดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารบกแทน ซึ่งเท่ากับว่าพลเอก เปรมาฯ ได้ตัดสินใจเลือกกลุ่มนายทหาร จปร.รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 5 เป็นฐานกำลังสนับสนุนของตนเองซึ่งแสดงให้เห็นว่า พลเอก อาทิตย์ กาลังเอกเป็นคนละสายกับนายทหารในกลุ่มจปร.รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 5²⁵ ซึ่งขณะนี้มี ตำแหน่งและฐานอำนาจทางทหารในขณะนั้น ดังนั้นเมื่อมีการแต่งตั้ง พลเอก อาทิตย์ กาลังเอก เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ย่อมเชื่อได้อย่างแน่นอนว่า พลเอก อาทิตย์ฯต้องพยายามสนับสนุนลูกน้องเก่าคือพลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งมีข่าวลือแพร่สะพัดว่าจะมีการปลดพลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบกและจะแต่งตั้งพลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ ให้มาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกแทนซึ่งพร้อมกับการมีความขัดแย้งกับคณะรัฐบาลพลเอกชาติชายฯ นายกรัฐมนตรีซึ่งตลอดมาฝ่ายนักการเมืองและพลเอก ชาติชายฯ เองก็บีบบังคับฝ่ายทหารและไม่ฟังความเห็นของฝ่ายทหารมาตลอดย่อมน่าเชื่อว่าพลเอก อาทิตย์ กาลังเอก คงจะต้องเข้ามาคัดค้านฝ่ายทหารและอาจทำให้ตำแหน่งสำคัญๆที่กลุ่มของพลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบกและกลุ่ม จปร.5 ต้องได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน ซึ่งขณะเดียวกันก็มีกระแสข่าวออกมาถึงการที่พลเอก ชาติชายฯ จะปลดพลเอก สุนทร คงสมพงษ์ บ้างปลด พลเอก สุจินดา คราประยูร บ้างและจะมีการแต่งตั้งผู้บัญชาการทหารบกคนใหม่คือพลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งเป็นลูกน้องเก่าพลเอก อาทิตย์ฯ ขึ้นดำรงตำแหน่งแทนซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้พลเอก สุจินดา คราประยูรและกลุ่มนายทหาร จปร.5 ไม่อาจยอมรับได้ซึ่งพร้อมๆกับข่าวที่ทางทหารสืบทราบมาว่า ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 พลเอก ชาติชายฯ นายกรัฐมนตรี ซึ่งมีภารกิจจะนำตัวพลเอก อาทิตย์ กาลังเอกรองนายกรัฐมนตรีไปเข้าเฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงประทับอยู่ที่พระตำหนัก ภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม โดยพร้อมกันนี้พลเอก ชาติชายฯได้นำคำสั่งปลดพลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชา

²⁵ ทางเลือกเปรม, "ไทยรัฐ (15 กันยายน 2532):1.

การทหารสูงสุดและคำสั่งปลด พลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบกขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อออกคำสั่งปลดด้วย โดยเมื่อเวลาประมาณ 11.30 น.วันเดียวกัน ขณะที่คณะของพลเอกชาติชายฯ นายกรัฐมนตรีกำลังนั่งอยู่บนเครื่องบินซี 130 ของกองทัพอากาศซึ่งจอดอยู่ที่สนามบินกองทัพอากาศ คอนเมือง²⁶ และเครื่องบินดังกล่าวได้ออกสู่ทางวิ่งเพื่อบินไปยังจังหวัด เชียงใหม่ ได้มีคณะทหารได้ใช้อาวุธเข้าควบคุมตัว พลเอก ชาติชายฯ นายกรัฐมนตรี ,พลเอก อาทิตย์ กาฬงเอก รองนายกรัฐมนตรีและคณะไปกักตัวไว้ที่บ้านพักรับรองกองทัพอากาศคอนเมือง และยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินโดยกลุ่มทหารดังกล่าว เรียกตัวเองว่า คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ นำโดย พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นหัวหน้าคณะ พลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก, พลอากาศเอกเกษร โจรฉนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศ,พลเรือเอกประพัฒน์ ฤกษ์จันท์ ผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นรองหัวหน้าคณะและมี พลเอก อิศระพงศ์ หนูหนักดี รองผู้บัญชาการทหารบกเป็นเลขาธิการเข้ายึดอำนาจและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้สำเร็จ โดยไม่มีการตอบโต้หรือปฏิกิริยาต่อต้านแต่อย่างใด ซึ่งประกอบด้วยภาพพจน์ของรัฐบาลในสายตาประชาชนไม่สู้จะดีนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความซื่อสัตย์สุจริตในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้กลุ่มพลังต่างๆไม่มีการเคลื่อนไหวคัดค้านแต่อย่างใด

2. สถานการณ์ภายหลังการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ซึ่งนำโดย พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ และ พลเอกสุจินดา คราประยูร และคณะได้ทำการยึดอำนาจรัฐบาลชุดพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้อ้างเหตุผลในการยึดอำนาจครั้งนี้มา 5 ประการคือ

ประการที่ 1 พฤติการณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวง คณะผู้บริหารประเทศได้ฉวยโอกาสอาศัยอำนาจตามหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

²⁶ มงการเมือง, "สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 37(มีนาคม 2534):35.

ประการที่ 2 ข้าราชการการเมืองใช้ อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำผู้
ซื่อสัตย์สุจริตจากการที่ข้าราชการการเมืองได้เข้าไปมีบทบาทและอำนาจสูงสุดในแต่ละส่วน
ราชการจึงได้ถือโอกาสนี้สร้างบารมีให้สมัครพรรคพวกของตน เพื่อเป็นฐานคะแนนเสียง

ประการที่ 3 รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้า
รัฐบาลได้ร่วมมือกับพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลรวมทั้งคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีบ้านพิษณุโลก
ได้ใช้กลอุบายอันแยบยลทางการเมืองสร้างภาพลวงตาประชาชนว่าเป็นการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย แล้วพลิกแพลงหาประโยชน์

ประการที่ 4 การทำลายสถาบันทางทหาร สถาบันทางทหารเป็นสถาบันข้าราชการ
ประจำเพียงสถาบันเดียวที่ไม่ยอมตกอยู่ ภายใต้อิทธิพลทางการเมือง ของนักการเมือง
พรรคการเมืองถึงแม้ว่า รัฐบาลชุดปัจจุบันจะใช้ความพยายามนำนักการเมือง
เอกภาพความสามัคคีภายในกองทัพอย่างต่อเนื่องตลอดมาก็ตาม

ประการที่ 5 การบิดเบือนคดีล้มล้าง สถาบันพระมหากษัตริย์ เมื่อปี 2525
ประมาณ 9 ปีเศษที่ผ่านมา พลตรี มนูญ รูปขจร และพรรคพวกได้บังอาจคบคิดวางแผนทำ
ลายล้างราชวงศ์จักรี ล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์เปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศไป
สู่แบบที่ตนเองและคณะได้กำหนดไว้ การวางแผนการชั่วร้ายดังกล่าวไม่สามารถกระทำ
สำเร็จ พลตรี มนูญ รูปขจรและพรรคพวกจำนวนถึง 43 คน ได้ถูกจับกุมในที่สุด และต่อมา
พลตรี มนูญ รูปขจรได้รับการช่วยเหลือจาก คณะบุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมืองทำให้ได้รับการ
ประกันตัวจนสามารถก่อการปฏิวัติได้อีกถึง 3 ครั้ง

การยึดอำนาจครั้งนี้ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้
คือ ยกเลิกและคงไว้ซึ่งสถาบัน ตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
ฉบับที่ 3 ดังนี้คือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 เป็นอันสิ้นสุดลง
2. วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรีสิ้นสุดลงพร้อมรัฐธรรมนูญฉบับนี้
3. องคมนตรีคงดำรงตำแหน่ง และปฏิบัติหน้าที่อยู่ต่อไป
4. ศาลทั้งหลาย คงมีอำนาจดำเนินการพิจารณาและพิพากษาคดีตามตัวบท

กฎหมายและประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ 27

เป็นที่น่าสังเกตว่าการยึดอำนาจครั้งนี้ได้ใช้ระยะเวลาไม่นานนักเพียงการจับตัวผู้นำคือตัวนายกรัฐมนตรี และพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ก็สามารถกระทำได้อย่างง่ายดาย โดยไม่เสียเลือดเนื้อแต่อย่างใด การยึดอำนาจครั้งนี้ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติไม่ได้ยุบเลิกระบบพรรคการเมือง เพียงแต่ห้ามชุมนุมทางการเมืองเกิน 5 คนและห้ามพรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้นเท่านั้นเอง ตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ ฉบับที่ 7 และฉบับที่ 20²⁸

คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ ได้สัญญากับประชาชนโดยได้กล่าวในการแถลงการณ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ และทางสื่อมวลชนกับประชาชนว่าจะเร่งดำเนินการปัญหาเร่งด่วนคือ การสัญญาที่จะให้มีการร่างรัฐธรรมนูญ และให้มีการเลือกตั้งภายใน 1 ปี²⁹ โดยมีรายละเอียดคือ

1. คืนอำนาจให้ประชาชนโดยเร็วที่สุด จัดองค์การร่างรัฐธรรมนูญ เป้าหมายสำคัญจะไม่ใช้รัฐสภาเป็นที่ใช้หาผลประโยชน์ ให้มีกลไกเลือกตั้งที่สามารถคัดเลือกคนดี มีคุณธรรม ความรู้ มาเป็นผู้แทน และให้พรรคการเมืองมีกลไกควบคุมสมาชิกพรรคให้มากขึ้น
2. แก้ปัญหาทุจริต นักรณรงค์บั้งหหลวงโดยการตรวจสอบดำเนินการอย่างเฉียบขาดกับรายที่ผ่านมา และจะไม่ให้มีการนักรณรงค์บั้งหหลวงเกิดขึ้นอีกหรือหากมีก็ให้น้อยที่สุด
3. ปรับปรุงระบบ การบริหารราชการแผ่นดิน โดยให้ ข้าราชการการเมืองก้าวถ่ายข้าราชการประจำให้น้อยลง หรือสลายมากมากขึ้น
4. เร่งดำเนินการคดีลอบสังหาร และล้มล้าง สถาบันพระมหากษัตริย์ ให้เสร็จเร็วที่สุด ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม

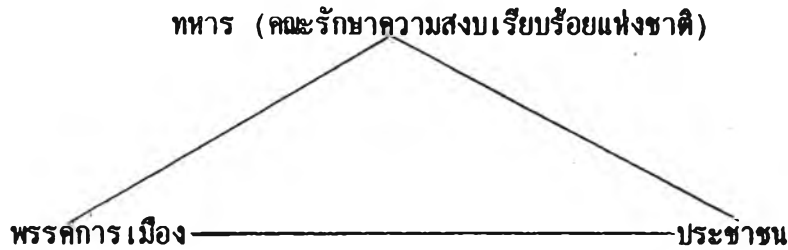
²⁷ สยามจดหมายเหตุ 16(29 มีนาคม - 4 เมษายน 2534):337.

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 339-370.

²⁹ ศิริ ผาสุก, ผ่าประชาธิปไตยเลือด (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ดวงเดียว, 2535), หน้า 26-27.

การจัดตั้งรัฐบาลพลเรือน นายอานันท์ ปันยารชุน

การปฏิวัติ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ทำให้โครงร่างความสัมพันธ์ของอำนาจทั้งสาม
เปลี่ยนไปเป็นเช่นนี้ คือ³⁰

คณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ดำเนินการตั้งนี้คือ คินอำนาจนิติบัญญัติ
ให้กับ สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ ที่คณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเป็นผู้แต่งตั้ง คิน
อำนาจบริหารให้กับประชาชนโดยการจัดตั้งรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนในวันที่ 2 มีนาคม
2534³¹โดยที่คณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเป็นผู้เลือกตัวนายกรัฐมนตรี คินอำนาจ
ตุลาการให้กับตุลาการ ในการคินอำนาจให้กับองค์กรต่าง ๆ นั้นโดย คณะกรรมการความสงบ
เรียบร้อยแห่งชาติได้เปลี่ยนชื่อของตนเองเป็นสภากรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติและยัง
คงอำนาจเบื้องต้นในฐานะ "ผู้ตรวจสอบ" แต่เป็นอำนาจ ตรวจสอบของสภากรรมการความสงบ

³⁰ วารสารข่าวพิเศษ 731 (มิถุนายน 2534): 10-20.

³¹ นาย อานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 18 ของประเทศไทย ดู
รายละเอียดจาก "ล้าหลังเหตุการณ์ก่อนถึงอวสานประชาธิปไตย," กรุงเทพธุรกิจ 11
(มีนาคม 2534): 5-6.

เรียบร้อยแห่งชาติได้กระทำกัน แทนที่จะเป็น อำนาจตรวจสอบ โดยที่ประชาชนมอบอำนาจหรือ โดยที่ประชาชนมีความรู้สึกต่อสถาบันนี้ก่อนหน้าการปฏิวัติ ดังนั้น แทนที่อำนาจตรวจสอบหรือ ถ่วงดุล จะกลายเป็นอำนาจตามกระบวนการทางสังคม แต่กลับกลายเป็น "เป้าหมาย" หรือ เป้าโจมตีและเป็นการบ่อนทำลายคุณลักษณะเด่นของสถาบันทหารทันที การส่งมอบอำนาจหน้าที่ "ไม่สมบูรณ์" ทำให้ฐานะของสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติไม่ได้รับความนิยมนจาก ประชาชน

หลังจากที่รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ได้บริหารบ้านเมืองภายใต้สภาการศึกษา ความสงบเรียบร้อยแห่งชาตินั้น ภาพที่ปรากฏโดยทั่วไปนั้นภาพที่เป็นผลบวก มักจะตกแก่รัฐบาลของอานันท์ ปันยารชุน ในขณะที่ภาพที่เป็น แง่ลบทั้งหมดจะตกอยู่กับสภาการศึกษาความสงบ เรียบร้อยแห่งชาติ และนั่นหมายถึงสถาบันทหารจากการดำรงสถานะ "อำนาจตรวจสอบ" ก่อนการปฏิวัติ จนกระทั่งมี "อำนาจเบ็ดเสร็จ" ในขณะที่ปฏิวัติและปล่อยอำนาจนั้น กลับไปสู่อองคกรที่ตนเองได้จัดตั้งขึ้นมา ทำให้เกิดปัญหาภายในของสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เองนั่นคือผู้นำสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติจำเป็นต้อง "บริหารอำนาจ" ภายในองค์กรของตนเองมากขึ้น ระมัดระวังภาพพจน์อันเนื่องจากสถาบันและองค์กรของตนเอง ซึ่งกลายเป็น "เป้าหมาย" แทนที่จะเป็น "ตัวแปร" ดังที่ต้องการซึ่งผู้ที่ทำทลายอำนาจทหาร อย่างร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง จะไม่ได้ถูกมองในแง่ลบอีกต่อไป ใครก็ตามที่ทำทลายอำนาจ สภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติจะมีภาพด้านบวกเพิ่มมากขึ้นถึงแม้บุคคลนั้น จะเป็นคนไร้คุณภาพในสังคมก็ตาม

กรณีสำคัญตัวอย่างเช่น โครงการโทรศัพท์สามล้าน เลขหมายซึ่งเป็น เรื่องของ รัฐบาลชุดพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณโดย นายมนตรี พงษ์พานิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ที่ได้มีการอนุมัติการประมูลโครงการไปแล้วโดยไม่ผ่านกระทรวงการคลังในฐานะ ผู้ดูแลการเงินของประเทศ สำนักงานประมาณและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะผู้ดูแลรับผิดชอบในด้านงบประมาณและโครงการต่างๆ ในการบริหารราชการแผ่นดิน

ในสมัยรัฐบาลนาย อานันท์ ปันยารชุน ได้มีการพิจารณาโครงการโทรศัพท์ สามล้าน เลขหมายใหม่ด้วยความรอบคอบมากขึ้น โดยมีหลักการว่าให้รัฐได้ผลตอบแทนที่เป็น

กรรมโดย เฉพาะการป้องกันการผูกขาดทั้งทางนิติบัญญัติและ เทคโนโลยีโดยมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการจากหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมพิจารณาด้วยได้แก่ กระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุด โดยให้ กระทรวงการคลังเป็นผู้ร่างกฎระเบียบดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางขั้นตอนที่รัฐมนตรีจะต้องปฏิบัติตามก่อนที่จะใช้อำนาจรัฐมนตรีอนุมัติ ในการ บริหารงานของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ได้พยายามที่จะรักษาความเป็นตัวของตัวเอง และรักษาความสัมพันธ์อันดี กับทหารด้วยการแบ่งแยกภาระหน้าที่ในส่วนของการบริหารงาน บกครองประเทศกับภาระหน้าที่ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การร่าง รัฐธรรมนูญ เป็นต้น³²

ในกลุ่มประชาชนที่มีการแสดงออกทางการเมืองสูงสุด ก็คือ กลุ่มประชาชนที่ยึดถือการแสดงออกในเชิงประชาธิปไตยมากที่สุด ดังนั้นการทลายประชาธิปไตย หรือแสดงออกถึงอำนาจบริหาร ที่ยังขาดตกบกพร่องไม่สมบูรณ์ในเชิงประชาธิปไตย ภายหลังจากที่ได้มีการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้เกิดปฏิบัติการคัดค้านของ หลังประชาชนต่อ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่บริเวณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จนกระทั่งนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงผู้ร่วมชุมนุมถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวได้ทั้งหมด เมื่อวันที่ 25 ก.พ. 2534 ด้วยข้อหาฝ่าฝืนกฏอัยการศึกนอกจากนี้องค์กรนักศึกษาต่าง ๆ อาทิ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาและองค์การบริหารนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่างออกแถลงการณ์เรียกร้องให้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ประกาศยกเลิกกฏอัยการศึก และให้ปล่อยตัวนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงทั้ง 15 คนด้วย

นอกจากนี้ในวันที่ 28 ก.พ.2534 นักวิชาการและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จำนวน 96 คน ได้เข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อการยึดอำนาจของ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญ 5 ข้อ ดังนี้

1. เรียกร้องให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายช่วยผลักดันให้เกิด ประชาธิปไตยในระบบ

³² เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, "แนวคิดและการบริหารงานของนายอานันท์ ปันยารชุน(กรุงเทพมหานคร:ยูเนี่ยนโปรดักชั่น, 2535), หน้า 13.

รัฐสภาที่มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขโดยเร็วและให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. เสนอให้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติพิจารณาประกาศยกเลิกกฎอัยการศึกโดยเร็ว

3. เรียกร้องให้มีการประกาศขั้นตอนการดำเนินการ เพื่อรื้อฟื้นกระบวนการประชาธิปไตยให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

4. ขอให้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติหลีกเลี่ยง หรือละเว้นการใช้อำนาจบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการในลักษณะเบ็ดเสร็จให้มากที่สุด

5. รัฐธรรมนูญในอนาคตจะต้องวางเจตนาพื้นฐานของประชาธิปไตย โดยมีรัฐสภาและนายกรัฐมนตรี มาจากการเลือกตั้งให้ประกันสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและสื่อมวลชนให้เท่ากับหรือมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา

ปฏิกริยาจากต่างประเทศ สำนักข่าวรอยเตอร์รายงานว่ากลุ่มประเทศประชาคมยุโรป(อีซี.) 12 ประเทศ ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2534 แสดงความไม่เห็นด้วยกับการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ที่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยุบสภาและล้มรัฐบาล ตลอดจนการ ประกาศใช้กฎอัยการศึก โดย อีซี.ได้เรียกร้องให้มีการตั้งรัฐบาลและฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยโดยเร็ว

ปฏิกริยาจากประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับอเมริกาสั่งระงับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหาร ต่อประเทศไทยโดยอ้างว่าการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์รัฐธรรมนูญสหรัฐ³³

3. ความพยายามในการสถาปนาระบบเผด็จการโดยทมิฬในรัฐธรรมนูญ

ความพยายามของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ที่จะสถาปนาระบบเผด็จการ สิ่งแรกที่มีความสำคัญคือการร่างรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญคือกติกาสูงสุดในการปกครองประเทศ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบ

³³ สารสนเทศ 4(มีนาคม 2534):1006/441-442.

เรียบร้อยแห่งชาติจึงได้ แต่งตั้ง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและนำเสนอ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งเป็นบุคคลที่ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เป็นผู้คัดเลือกเข้ามา
 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด เป็นแม่บทกฎหมายที่ ควบคุมกฎหมายอื่นมาให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ³⁴ และกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายที่แก้ไขได้ยากกว่ากฎหมายอื่นหรืออาจไม่ได้เลย เพื่อจะดำรงรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุด (Supremacy of the law)³⁵ไว้
 ดังนั้นเมื่อกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติที่บัญญัติขึ้นมีข้อความหรือเจตนารมณ์ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญก็จะต้องมีการป้องกันหรือควบคุมโดยประกาศาห์กฎหมายนั้นไม่มีผลใช้บังคับหรือเป็นอัน เสียเปล่าไป
 ความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้กระทำมาหลายครั้งหลายหน แต่ก็ไม่ค่อยบรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในขณะนั้น แม้ว่าจะมีลักษณะที่ไม่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบเหมือนรัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช 2517 แต่ก็กล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีส่วนสำคัญในการคลี่คลายระบอบอำนาจเผด็จการซึ่งควบคุมอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช 2519 เป็นผลให้สิทธิเสรีภาพทางการเมืองที่เคยถูกกดตันได้รับการผ่อนคลายมากขึ้นกว่าก่อนและที่สำคัญคือรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเสมือนการจุดประกายความหวังในระบอบประชาธิปไตยแต่เมื่อได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช 2521 ให้เป็นประชาธิปไตยได้สำเร็จ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้มายกเลิกโดยที่มาตรการที่แก้ไขให้สำเร็จนั้นยังไม่ได้มีการนำมาใช้เลยคือกำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานรัฐสภาแทนที่แต่เดิมกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภาเมื่อทำการยึดอำนาจได้แล้วเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2534 รสช.ได้แต่งตั้งสภานิติบัญญัติขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญและในวันที่ 4 เมษายน 2534 รสช.ได้จัดตั้ง คณะกรรมการขึ้นมาจำนวนหนึ่งซึ่ง เป็นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2534 จำนวน 20 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้คือ

³⁴ Karl Loewenstein, Political power and the government process (Chicago: the University of Chicago Press, 1957), pp. 250.

³⁵ ไพโรจน์ ชัยนาม, คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2495), หน้า 422.

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2534 จำนวน 20 คน³⁶

1. นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานคณะกรรมการ
2. นาย อรุณ ภาณุพงศ์ รองประธานคณะกรรมการ
3. นายทักษพล เจียมวิจิตร เลขานุการ
4. นาย อุดล วิเชียรเจริญ รมช.
5. นาย สิจิต ซีรเวคิน รองรมช.
6. นาย วิษณุ เครืองาม ผู้ช่วยเลขาธิการและรองรมช.
7. นาย เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม
8. นายโรกเมน ภัทรภิรมย์
9. นายชาติรี เมืองนาโพธิ์
10. นายทินพันธุ์ นาคะตะ
11. คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันท์
12. นายประเสริฐ นาสกุล
13. นายไพศาล ภูมालย์วิสัย
14. นายยุวรัตน์ กมลเวชช์
15. นาย สมภพ รัตระกิตย์
16. นาย สมศักดิ์ ชูโรต
17. พลโท สมิง ใต้ลังคะ
18. นายสวัสดิ์ คาประกอบ
19. นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ
20. นาย สุจิต บุญบงการ

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 นั้นเป็นรัฐธรรมนูญ
ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากมายว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นเผด็จการมีการซ่อน

³⁶ วิทยา มงคลแสน, รัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พี.เค., 2534), หน้า 92-93.

เงื่อนไขอำนาจบางประการไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงได้รับสมญานามว่า "รัฐธรรมนูญฉบับหมกเม็ด" การ "หมกเม็ด" ในรัฐธรรมนูญ คือการซ่อนเงื่อนไขการสืบทอดอำนาจต่อของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ โดยได้มีการร่างรัฐธรรมนูญที่ถอยหลังย้อนไปยุคที่มีการเพิกถอนรัฐธรรมนูญกันใหม่ ๆ คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 หลังจากที่ คณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 20 ท่านดังกล่าวแล้วได้ดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 เสร็จเรียบร้อยแล้วได้มีการประชุมรวมทั้งสิ้น 36 ครั้ง ปรากฏว่ามีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่แตกต่างไปจาก รัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ เช่น มีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ , ผู้ตรวจการรัฐสภา ซึ่งภายหลังเมื่อมีการเข้าพิจารณาในวันที่ 28 สิงหาคม 2534 ใน สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการตั้งคณะกรรมการแปรรูปคดีพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระสองจำนวน 25 คนมีนาย รอสถ โภคินเป็นประธาน ทำการ แปรรูปคดีร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอมาดังกล่าวอีกครั้ง ซึ่งหลังจากมีการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญแล้วปรากฏว่าคณะกรรมการแปรรูปคดีพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระสองได้พิจารณาแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญโดยให้อำนาจวุฒิสมาชิกมากมายเป็นประวัติการณ์ทั้งสามารถเลือกนายกรัฐมนตรีได้และอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ กระแสการก่อตัวของพรรคการเมือง นิสิตนักศึกษาประชาชนซึ่งไม่พอใจกับร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็เริ่มรุนแรงขึ้น พลเอก สุจินดา คราประยูร และพลอากาศเอก เกษตร รัตนนิลาได้เปิดแถลงข่าวร่วมกับนายทหารระดับสูงทั้งสามเหล่าทัพปฏิเสธไม่ขอรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีขณะเดียวกันคณะกรรมการกฤษฎีกาจะตัดอำนาจบางส่วนของวุฒิสมาชิกออกไป เป็นผลให้กระแสคัดค้านร่างรัฐธรรมนูญเริ่มอ่อนลงโดยในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2534 พรรคการเมือง 5 พรรคได้แก่ พรรคความหวังใหม่ เอกภาพ พลัทธิธรรม ประชาธิปัตย์ และประชากรไทย ร่วมกับนิสิตนักศึกษานักวิชาการและประชาชนยังคงไม่พอใจออกอภิปรายโจมตีสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติอย่างรุนแรงบริเวณ ท้องสนามหลวง โดยมีประชาชนเข้าร่วมชุมนุมประมาณ 1 แสนคน แต่อย่างไรก็ดีสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ผ่านความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญในวาระสองไปต่อมาวันที่ 7 ธันวาคม 2534 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ผ่านความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ในวาระสาม และในวันที่ 9 ธันวาคม 2534 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

จักรไทยพุทธศักราช 2534 และมีผลบังคับใช้โดยทันที³⁷

ซึ่งปรากฏว่าทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนั้น มีการกล่าวกันอย่างกว้างขวางว่าเปิดทางให้กลุ่มผู้มีอำนาจในขณะนั้นคือสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) สามารถลิดรอนอำนาจการปกครองได้ โดยเมื่อพิจารณาเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ จะพบว่าไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของนายกรัฐมนตรีว่าต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการเลือกตั้งสามารถเป็นนายกรัฐมนตรีได้และในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือ ในระหว่าง มาตรา 212 ถึง มาตรา 223 จะเห็นถึงการซ่อนเร้นแอบแฝงของกลุ่มผู้ร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ

1. ในมาตรา 216 ระบุว่า

มาตรา 216 เมื่อใช้รัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้บทบัญญัติมาตรา 7 ของรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 217 และให้บทบัญญัติ มาตรา 18 มาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 21 มาตรา 22 และมาตรา 23 ของรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ซึ่งเมื่อขยายความตามมาตรา 216 ในบทเฉพาะกาล จะพบว่าระหว่างที่ยังไม่มีคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่เข้ารับหน้าที่นั้นให้ใช้ มาตรา 21, มาตรา 23 ของรัฐธรรมนูญการปกครองฯ ซึ่งระบุว่าพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี จำนวน 1 คนตามคำกราบบังคมทูลของประธานสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และประธานสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง หรือถอดถอนนายกรัฐมนตรี ซึ่งบทเฉพาะกาลดังกล่าวนี้ได้หักล้างมาตรา 159 ในรัฐธรรมนูญซึ่งระบุว่าให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี นั้นหมายความว่า ประธานสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเป็นผู้เสนอชื่อรัฐมนตรีและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นการ

³⁷ สุวิชัย ศิริกุลวัฒนา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนา, 2535), หน้า 185-190.

เข้าควบคุมอำนาจบริหารโดยสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติแล้ว

2. ในมาตรา 217 ในรัฐธรรมนูญฯ ได้ระบุไว้ว่า

มาตรา 217 ในวาระเริ่มแรก พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้ง บุคคลผู้มีลักษณะตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 94 วรคหนึ่ง จำนวนตามมาตรา 94 วรคสองเป็นสมาชิกวุฒิสภาในวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 218

ให้ประธานสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรคหนึ่ง

ให้สมาชิกวุฒิสภาตามวรคหนึ่งมีวาระอยู่ในตำแหน่งสี่ปีและในระหว่างเวลาดังกล่าวให้ตามมาตรา 98 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ซึ่งอธิบายได้ว่า ประธานสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเป็นผู้เสนอชื่อสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 270 คนให้พระมหากษัตริย์ลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งพลเอก สุทร คงสมพงษ์ ประธานสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้เคยกล่าวไว้สัมภาษณ์แล้วว่าจำนวนสมาชิกวุฒิสภา 270 คนนั้นจะเสนอชื่อข้าราชการทหารเป็นส่วนใหญ่เพราะได้ร่วมเสียงเป็นเสียงตามมาด้วยกัน ซึ่งเท่ากับว่า เจตจำนงของการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกที่ต้องการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถในแต่ละสาขาอาชีพเข้ามาทำหน้าที่นั้นกลับกลายเป็นการตั้งพรรคพวกเพื่อนพ้องเข้ามาใช้อำนาจรัฐ ซึ่งคืออาจสรุปได้ว่าเป็นพรรคของสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาตินั่นเอง ซึ่งจากอำนาจของวุฒิสมาชิกในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็มากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ เช่นให้อำนาจวุฒิสมาชิกเปิดอภิปรายทั่วไปรับทราบได้ตามมาตรา 151 แต่ในบทเฉพาะกาลกลับเสริมอำนาจวุฒิสมาชิกให้เท่าเทียมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกมาจากประชาชน กล่าวคือ

3. ในมาตรา 219 ได้ระบุไว้คือ

มาตรา 219 ในวาระเริ่มแรกเมื่อใช้รัฐธรรมนูญนี้แล้ว นอกจากกรณีที่ยกเว้นไว้ในมาตรา 152 การดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาด้วย

1. การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 150
2. การพิจารณาพระราชกำหนดตามมาตรา 172 มาตรา 173 และ

มาตรา 174

ทั้งนี้ให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะเข้าชื่อหรือร่วมเข้าชื่อในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 150 ไม่ได้และคำว่า สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาที่ระบุไว้ในมาตรา 150 วรรคสองและวรรคสาม มาตรา 172 มาตรา 173 และมาตรา 174 ให้หมายถึง รัฐสภา

ซึ่งพอสรุปประเด็นได้คือ สำหรับวรรคหนึ่งในมาตรา 219 การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 150 นั้นก็คือการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวรรคที่สอง การพิจารณาพระราชกำหนด ซึ่งตามความในมาตรา 172 มาตรา 173 มาตรา 174 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พิจารณาแยกกันในแต่ละสภาและมีการดุลกันอยู่โดยอำนาจการอนุมัติเน้นหนักไปที่อำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าแต่ในมาตรา 219 นี้ให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเช่นเดียวกันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เท่ากับให้อำนาจลงคะแนนไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้หรืออำนาจอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยให้ประชุมในฐานะของรัฐสภาคือประชุมร่วมกัน

4. ในมาตรา 221 ระบุไว้ว่า

มาตรา 221 เมื่อครบกำหนดสี่ปีนับแต่วันแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 217 ให้บทบัญญัติแห่งมาตรา 217 และมาตรา 219 เป็นอันยกเลิก

ซึ่งสรุปได้ว่า ก็เท่ากับให้อำนาจดังกล่าวในมาตรา 219 มีอายุ 4 ปี เท่ากับอายุของสมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาล

เมื่อรวมประเด็นทั้ง 4 ประเด็นดังกล่าวแล้วจะพบว่าในทางปฏิบัติเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาในสภาจำนวน 360 คนแล้วและมีการจัดตั้งรัฐบาลแล้วก็คือผู้นำในฝ่ายบริหารเป็น อำนาจของประธานสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เป็นผู้มีความเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีต่อพระมหากษัตริย์ซึ่งก็เท่ากับว่า นายกรัฐมนตรีต้องได้รับการแต่งตั้งหรือจัดรูปมาจากประธานสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติอยู่เอง และโดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลใหม่ขึ้นบริหารราชการโดย คณะรัฐบาลอยู่ในอำนาจของสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติแล้วการบริหารราชการแผ่นดินก็ค่อนข้างจะราบรื่นเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรครัฐบาลกับ สมาชิกวุฒิสภาของพรรคสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติก็จะให้การ สนับสนุนค้ำจุนรัฐบาล ให้สามารถปกครองประเทศ ไปได้แต่ถ้าเมื่อใดคณะ

รัฐบาลมีความขัดแย้งกับกลุ่มอำนาจหรือผู้แทนทหาร พรรคสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติหรือวุฒิสมาชิกส่วนาใหญ่ก็จะตีรวนได้กล่าวคือ เมื่อรัฐบาลได้ออกพระราชกําหนดและมีการนําพระราชกําหนดเข้าสู่สภาเพื่อขออนุมัติสมาชิกวุฒิสภาจํานวน 270 คนร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านเพียง 46 เสียงรวมเสียงเพียง 316 เสียง มากกว่ากึ่งหนึ่งคือเสียงสมาชิกวุฒิสภา 270 เสียงร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 360 เสียง กึ่งหนึ่งคือ 315 เสียง ก็สามารถค่นล้มรัฐบาลได้แล้วโดยไม่ผ่านพระราชกําหนดหรือเช่นเดียวกันในการอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาล สมาชิกวุฒิสภาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างต่ำเพียง 46 เสียงก็สามารถค่นล้มรัฐบาลได้โดยไม่ไว้วางใจรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลก็ต้องพะวงกับการเอาใจผู้มีอำนาจก็คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, วุฒิสมาชิกและผู้แทนทหารซึ่งสามารถจะล้มรัฐบาลเมื่อใดก็ได้

และสำหรับเมื่อมาตรา 221 ที่ให้มีการสืบทอดอำนาจไปอีก 4 ปีได้ยกเลิกไปแล้วนั้นหากจะมีการสืบทอดอำนาจอีกต่อไป ก็สามารถกระทำได้ไม่ยากกล่าวคือการแก้ไขบิดบพเฉพาะกาลมาตราดังกล่าวออกไปโดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยตามบทบัญญัติในมาตรา 211 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งสรุปได้ว่าผู้ตัดสินใจขอแก้ไขมาจาก คณะรัฐมนตรี หรือ จาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่คือ 120 เสียง หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจํานวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ก็คือ 215 เสียง ซึ่งจํานวนของสมาชิกวุฒิสภามีจํานวนถึง 270 เสียงก็มีเสียงเกินพอที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้อยู่แล้วโดยการเข้าชื่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนก็สามารถขอผู้ตัดสินใจเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งการแก้ไขบทเฉพาะกาลตามมาตรา 217 และมาตรา 219 ถ้าสามารถแก้ไขได้แล้วก็เท่ากับ ปิดอายุวุฒิสภาและอำนาจของวุฒิสภาออกไปได้อีกนั่นก็คือ การสืบทอดอำนาจควบคุมหรือคํานจุนรัฐบาลที่ต้องการหรือยอมยกยู่ใต้อำฉิของผู้แทนทหารซึ่งก็คือสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้อีกต่อไป³⁸

38 คําบรรยาย พงศ์เพ็ญ ศฤนตารักษ์, อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 14 ธันวาคม 2534.

สำหรับการพยายามลอบถอดอำนาจของ สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ โดยบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ นั้นในตอนแรกเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 20 คนนำโดยนาย มีชัย ฤชุพันธุ์ ประชาชนทั่วไปเริ่มสังเกตเห็นแล้วว่าบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนั้น แถบไม่มีอะไรที่จะเป็น หลักประกันถึงแนวทางแก้ไขปัญหาตามที่ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ให้คำมั่นสัญญาไว้กับประชาชนในข้อที่ 1. คือ " คินอำนาจให้ประชาชนโดยเร็วที่สุด จัดองค์กรร่างรัฐธรรมนูญ เป้าหมายสำคัญจะไม่ใช้รัฐสภาเป็นที่ให้หาผลประโยชน์ ให้มีกลไกเลือกตั้งที่สามารถคัดเลือกคนดีมีคุณธรรม ความรู้ มาเป็นผู้แทน และให้พรรคการเมืองมีกลไกควบคุมสมาชิกพรรคให้มากขึ้น "ถึงแม้จะพยายามสร้างองค์กรขึ้นมาใหม่เช่น คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ,ผู้ตรวจการรัฐสภา แต่ก็ยังเป็นข้อถกเถียงไม่สามารถหาข้อสรุปได้ โดยเมื่อมีการพิจารณาในสภานิติบัญญัติในวันที่ 2 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปรบญัติพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวันที่สอง รวม 25 คนโดยมีนาย รอดส วกคิน เป็นประธานท่านั้น ประชาชนยิ่งเริ่มเข้าใจและทราบถึง การพยายามลอบถอดอำนาจของ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จะเห็นได้จาก การ ไม่ยอมแถลงรายละเอียดในการพิจารณาแต่ละครั้งและเมื่อมีการพิจารณาในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก็พบกับ การตัดทอน เพิ่มเติม แก้ไขร่างรัฐธรรมนูญที่เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆดูแล้ว จะพบถึงบทบัญญัติที่ซ่อนเงื่อนงำในการลอบถอดอำนาจดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ประชาชนที่เข้าใจ จึงพยายามคัดค้านแต่ก็ไม่ได้ผลเพียงแต่การให้คำมั่นสัญญาของผู้มีอำนาจที่ยืนยันว่าจะไม่เป็น นายกรัฐมนตรีประชาชนก็มีความหวังว่า เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปในสภาแล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนได้ร่วมกัน เลือกมานั้นจะ เข้ามาทำหน้าที่แก้ไขบทบัญญัติรัฐธรรมนูญให้มีความเป็นประชาธิปไตยและแก้ไข เงื่อนงำในการลอบถอดอำนาจของ คณะทหารในรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้หมดสิ้นไป

กล่าวโดยสรุป สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่นำไปสู่การทํารัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 นั้นสภาพการณ์ก่อนการยึดอำนาจเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวายทางการเมือง ระบบเศรษฐกิจ ที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเกินขนาดทำให้ ชาติพื้นฐานการรองรับในการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างและประกอบกับการถูกโจมตีในเรื่องการบริหารงานของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีที่มีปัญหา การทุจริตคอร์รัปชัน

และความขัดแย้งอย่างซึ่งผลประโยชน์ของบรรดาพรรคการเมืองต่างๆ โดยนายกรัฐมนตรีไม่พยายามแก้ปัญหาดังกล่าวกลับหาเลย เมียบล่อยาให้มีการทุจริตคอร์รัปชันที่สำคัญคือความขัดแย้งกับสถาบันทหารที่ไม่อาจประนีประนอมได้จึงนำไปสู่การทหารรัฐประหารในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งจะเห็นว่าในการทหารรัฐประหารครั้งนี้ ไม่ได้มีการต่อต้านมีเพียงการคัดค้านเพียงเล็กน้อยเท่านั้นอันสืบเนื่องมาจากประชาชนเสื่อมศรัทธาในการบริหารงานของรัฐบาลพลเอกชาติชายฯ ซึ่งดูเหมือนจะเป็นรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยเฉพาะในรูปแบบแต่ในความเป็นจริงกลับ เป็นเผด็จการโดยพลเรือน ประชาชนส่วนใหญ่จึงเห็นดีเห็นงามกับการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติและเฝ้าดูการปฏิบัติของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่ได้ให้สัญญาไว้กับประชาชนดังกล่าวมาแล้ว แต่การณ์กลับปรากฏภายหลังว่าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติพยายามสืบทอดอำนาจแทนการจะเข้ามาแก้ปัญหาชาติบ้านเมืองดังที่ได้สัญญาไว้ ทำให้ประชาชนมีความกดดันเสียคณันทั้งในทางการเมือง และระบบเศรษฐกิจที่ล่มสลายไปพร้อมกับการทหารรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ โดยเฉพาะสภาพสังคมของโลกปัจจุบันซึ่งได้เปลี่ยนกระแสความคิดหลักทางการเมืองมาเพียงกระแสเดียวคือ ประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นผู้นำทหารในระเทศาใดที่พยายามดำรงอำนาจไว้ จึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้อย่างง่ายดาย³⁹

39 รัตน์ บัวสนธ์, "จาก รสช.-พฤษภาทมิฬ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 39 (มิถุนายน 2535) :16-19.